

Na osnovu članka 4a. stav 7. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH, broj: 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 50/08 i 61/23), i članka 36. Poslovnika o radu Institucije Ombudsmana za ljudska prava BiH (Oi-K-BL-441/16 od 23.08.2016. god.), Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine na sedmoj redovitoj sjednici održanoj dana 05.09.2024. godine, donose:

PRAVILNIK O VRŠENJU POSLOVA PREVENTIVNOG MEHANIZMA ZA SPRJEČAVANJE MUČENJA I DRUGIH OKRUTNIH, NEČOVJEČNIH ILI PONIŽAVAJUĆIH POSTUPAKA I KAZNI U BOSNI I HERCEGOVINI

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet Pravilnika)

(1) Pravilnikom o vršenju poslova Preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni u Bosni i Hercegovini, propisuju se ovlasti i nadležnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u vršenju poslova Preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Preventivni mehanizam), godišnji plan aktivnosti, način izvješćivanja, uposlenici, postupak izbora stručnih osoba i organizacija civilnog društva, metodologija rada, način rada neovisnih stručnih osoba i predstavnika organizacija civilnog društva, čuvanje službene tajne.

(2) Svi izrazi u ovom Pravilniku dati u jednom gramatičkom rodu se odnose bez diskriminacije i na muškarce i na žene.

Članak 2.

(Preventivni mehanizam)

(1) Preventivni mehanizam je neovisno preventivno tijelo koje postupa sukladno Fakultativnom protokolu uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka i kazni Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu: Fakultativni protokol), te sukladno Zakonu o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o Ombudsmanu).

(2) Poslove Preventivnog mehanizma obavljaju Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ombudsmani BiH).

(3) U cilju obavljanja poslova iz stavka 1. Ombudsmeni BiH uspostavljaju Odjel za obavljanje poslova Preventivnog mehanizma u okviru Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

II. NADLEŽNOSTI I OVLASTI

Članak 3.

(Nadležnost)

(1) Poslovi Preventivnog mehanizma su:

- a) obilazak ustanova u kojima se nalaze ili bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode radi jačanja njihove zaštite od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja,
- b) davanje preporuka nadležnim tijelima vlasti i ustanovama radi poboljšavanja postupanja prema osobama lišenim slobode i uvjeta u kojima se one nalaze radi sprječavanja mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja,
- c) davanje prijedloga i primjedbi na zakone i druge propise, te nacрте zakona i drugih propisa radi promicanja zaštite osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja,
- d) suradnja s Pododborom Ujedinjenih naroda za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (u daljnjem tekstu: Pododbor za sprječavanje mučenja), slanje informacija i sastajanje s Pododborom za sprječavanje mučenja,
- e) izvješćivanje prema domaćim i međunarodnim tijelima u okviru mandata Preventivnog mehanizma,
- f) razvijanje edukativnih programa na temu sprječavanja mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

Članak 4.

(Ovlasti i obveze)

(1) Osobe koje sudjeluju u obavljanju poslova Preventivnog mehanizma imaju ovlasti i obveze:

- a) najavljenih i nenajavljenih obilazaka tijela ili ustanova, te pregleda prostorija u kojima se nalaze osobe lišene slobode ili gdje bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode;
- b) slobodnog pristupa podacima o tijelima i ustanovama u kojima se nalaze osobe lišene slobode ili gdje bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode;
- c) pristupa podacima o broju osoba lišenih slobode u tijelu ili ustanovi koja se obilazi;
- d) slobodnog pristupa svim podacima o postupanju s osobama lišenim slobode sukladno zakonu;
- e) razgovora s osobama lišenim slobode po slobodnom izboru i bez nazočnosti službenika tijela ili ustanove koja se obilazi, razgovora s drugim osobama koje im mogu dati

- odgovarajuće informacije vezane uz sumnju na kršenje ljudskih prava postupanjem u tijelu ili ustanovi koja se obilazi;
- f) sačinjavanja zapisnika o obavljenom obilasku kojeg dostavljaju Ombudsmanima BiH.

(2) Preventivni mehanizam ne postupa po pritužbama i ne izvršava druge poslove Institucije.

Članak 5.

(Godišnji plan aktivnosti)

(1) Godišnjim planom utvrđuju se aktivnosti i specifični ciljevi koje Preventivni mehanizam namjerava poduzeti kako bi ispunio svoje zadatke.

(2) Odjel za vršenje poslova Preventivnog mehanizma na kraju kalendarske godine priprema Godišnji plan aktivnosti, kojim se određuju broj i vrsta obilazaka za iduću godinu, potrebna sredstva iz proračuna, eventualno uključivanje neovisnih stručnih osoba iz akademske zajednice i predstavnika organizacija civilnog društva, te utvrđuje edukativne i druge aktivnosti koje provodi u smislu suradnje sa drugim tijelima.

(3) Godišnji plan aktivnosti usvajaju Ombudsmeni BiH na redovitoj sjednici.

Članak 6.

(Izvješćivanje)

(1) Godišnje izvješće o rezultatima rada Institucije Ombudsmana sadrži posebno poglavlje o funkcioniranju Preventivnog mehanizma sa preporukama.

(2) Posebno poglavlje izvješća o funkcioniranju Preventivnog mehanizma sadrži: izvješće o realiziranju planiranih ciljeva Preventivnog mehanizma, pregled posjeta tijekom izvještajnog perioda, podatke iz zapisnika o stanju zatečenom u ustanovama, zapažanja u pogledu uočenih slabosti u funkcioniranju ustanova, stupanj realiziranja upućenih preporuka; analizu odgovora na upućene preporuke; pregled svih zadataka iz okvira svoje nadležnosti koje je obavio tijekom godine.

(3) Odjel za vršenje poslova Preventivnog mehanizma predlaže Ombudsmanima BiH sačinjavanje periodičnih i/ili posebnih izvješća ukoliko na temelju izvršenih obilazaka ocijeni potrebitim.

Članak 7.

(Metodologija rada)

U cilju provođenja ovlasti Preventivnog mehanizma i izvršavanja njegovih osnovnih zadataka, Ombudsmeni BiH donose Metodologiju rada Preventivnog mehanizma u Bosni i Hercegovini.

III. UPOSLENICI

Članak 8.

(Uposlenici Institucije Ombudsmana)

(1) Poslove preventivnog mehanizma obavljaju Ombudsmani BiH koji u okviru Institucije Ombudsmana uspostavljaju poseban odjel koji će izvršavati ovlasti sukladno članku 19. Fakultativnog protokola i članku 4.a. stavak 4. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

(2) Odjel za vršenje Preventivnog mehanizma činiti će Pomoćnik Ombudsmana/Šef odjela i odgovarajući broj uposlenika sukladno Pravilnikom o unutaršnjoj organizaciji i sistematizaciji.

(3) Pomoćnik Ombudsmana/Šef Odjela rukovodi odjelom i izvršava ovlasti sukladno Zakonu o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i za svoj rad odgovara Ombudsmanima za ljudska prava BiH.

(4) Prijem uposlenika u Odjel za vršenje poslova Preventivnog mehanizma vrši se sukladno Zakonu o radu u institucijama BiH i Zakonu o Ombudsmanu za ljudska prava BiH.

(5) Uvjeti koje uposlenici Odjela za vršenje poslova Preventivnog mehanizma moraju ispunjavati detaljnije se uređuju Pravilnikom o unutaršnjoj organizaciji i sistematizaciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

IV. ANGAŽMAN STRUČNIH OSOBA I ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA

Članak 9.

(Odabir stručnih osoba i organizacija civilnog društva)

(1) U provođenju preventivnih obilazaka, kada su neophodna posebna stručna i specijalistička znanja, Ombudsmani BiH mogu uključiti stručne osobe koje se biraju temeljem javnog i transparentnog poziva objavljenog u dnevnim novinama i na internetskoj stranici Institucije.

(2) U slučaju iskazane potrebe Preventivnog mehanizma za odgovarajućom ekspertizom, pored stalnog osoblja, Ombudsmani BiH mogu angažirati stručnjake iz civilnog društva, kako bi obavili zadatke koje pred njih postave Ombudsmani BiH.

Članak 10.

(Javni poziv za izbor stručnih osoba)

(1) U javnom pozivu se navode kriteriji za izbor stručnih osoba iz akademske zajednice i odgovarajućih oblasti koji uključuju specifične profesije iz područja medicine (obiteljska medicina,

interna medicina, psihijatrija, forenzika), kriminologije, kaznenog prava, penologije, psihologije, sociologije, socijalnog rada i drugih oblasti.

(2) Kriteriji za izbor neovisne stručne osobe iz akademske zajednice i odgovarajućih oblasti su: stručno ili specijalističko znanje u oblasti relevantno za provođenje ovlasti Preventivnog mehanizma, nepostojanje sukoba interesa u izvršavanju poslova Preventivnog mehanizma, dokaz da se protiv osobe ne vodi kazneni postupak, da osoba nije osuđena pravomoćnom presudom i da nije izrečena zaštitna mjera obavljanja djelatnosti za koju konkurira.

(3) Zainteresirane osobe trebaju u roku od 15 dana od dana objave javnog poziva dostaviti prijavu sa potrebnom dokumentacijom za suradnju sa Odjelom za vršenje poslova Preventivnog mehanizma.

(4) Dokumentacija za prijavu treba sadržavati:

- a) životopis kandidata,
- b) ovjerenu presliku diplome o završenom diplomskom/specijalističkom studiju, magisteriju, doktoratu,
- c) prijedlog za suradnju (motivacijsko pismo),
- d) uvjerenje da se protiv osobe ne vodi kazneni postupak,
- e) uvjerenje da osoba nije osuđena pravomoćnom presudom,
- f) uvjerenje da nije izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti za koju konkurira,
- g) ovjerenu izjavu kandidata da ne postoji sukob interesa u izvršavanju poslova Preventivnog mehanizma.

Članak 11.

(Javni poziv za izbor organizacija civilnog društva)

(1) Postupak izbora organizacija civilnog društva pokreće se javnim pozivom, te zainteresirane organizacije civilnog društva trebaju u roku od 15 dana dostaviti prijavu za suradnju.

(2) Prijava za suradnju organizacija civilnog društva treba sadržavati:

- a) Statut organizacije civilnog društva, te izvadak iz službene evidencije, ne stariji od 6 mjeseci iz koje je vidljivo da je organizacija registrirana za obavljanje djelatnosti iz oblasti zaštite ljudskih prava,
- b) Rješenje o registraciji Udruge,
- c) Područja ili teme u koje se organizacija može uključiti u obavljanju poslova Preventivnog mehanizma,
- d) Popis članova organizacije i njihove kvalifikacije, koji bi sudjelovali u obavljanju poslova Preventivnog mehanizma uz navedena područja za koja posjeduju stručna znanja i iskustvo u radu,
- e) Listu izvješća i publikacija u oblasti unaprjeđenja i zaštite ljudskih prava.

Članak 12.

(Postupak izbora stručnih osoba i organizacija civilnog društva)

- (1) Odlukom Ombudsmana BiH formira se Povjerenstvo za izbor.
- (2) Organizacije civilnog društva samostalno predlažu liste stručnih osoba sa traženim dokazima. Po zaprimanju prijava Povjerenstvo za izbor provodi razgovore sa kandidatima i predstavnicima organizacija civilnog društva koji se trebaju provesti najkasnije 15 dana od dana završetka roka prijave.
- (3) Povjerenstvo za izbor priprema prijedlog odluke s obrazloženjem, koju dostavlja Ombudsmanima BiH.
- (4) Odluku o izboru neovisnih stručnih osoba i organizacija civilnog društva donose Ombudsmani BiH u roku od 15 dana od dana dostavljenog prijedloga od strane Povjerenstva za izbor. Izbor se treba sprovesti najkasnije 30 dana od dana kada je objavljen javni poziv za izbor stručnih osoba i organizacija civilnog društva.
- (5) Izabrani kandidati moraju proći sigurnosne provjere sukladno odredbama Zakona o zaštiti tajnih podataka.
- (6) Prilikom izbora neovisnih stručnjaka voditi će se računa o spolnoj, nacionalnoj i drugoj zastupljenosti.
- (7) U odluci o izboru se navodi lista neovisnih stručnih osoba i organizacija civilnog društva koji su izabrani i ista se objavljuje na internetskoj stranici Ombudsmana BiH.
- (8) Izabrane organizacije civilnog društva dostavljaju listu predstavnika koji će sudjelovati u radu Preventivnog mehanizma te predloženi predstavnici potpisuju pisanu privolu da će u obavljanju svojih zadaća raditi prema naptcima Preventivnog mehanizma i sukladno propisima o zaštiti tajnosti osobnih i povjerljivih podataka.
- (9) Predloženi predstavnici izabranih organizacija civilnog društva prije uključivanja u rad Preventivnog mehanizma su dužni dostaviti:
 - a) svoj životopis,
 - b) ovjerenu presliku diplome o završenom diplomskom/specijalističkom studiju,
 - c) uvjerenje da se protiv osobe ne vodi kazneni postupak,
 - d) uvjerenje da osoba nije osuđena pravomoćnom presudom,
 - e) uvjerenje da nije izrečena zaštitna mjera zabrane obavljanja djelatnosti za koju konkurira,
 - f) ovjerenu izjavu kandidata da ne postoji sukob interesa u izvršavanju poslova Preventivnog mehanizma.

Članak 13.

(Trajanje angažmana)

- (1) Neovisne stručne osobe se biraju na vrijeme od četiri godine uz mogućnost ponovnog izbora, te potpisuju pisanu privolu da će u obavljanju svojih zadaća raditi prema Zakonu o ombudsmanu i podzakonskim aktima koji uređuju Preventivni mehanizam, u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka Bosne i Hercegovine i Zakonom o zaštiti tajnih podataka Bosne i Hercegovine.

(2) Organizacije civilnog društva se biraju na vrijeme od četiri godine uz mogućnost ponovnog izbora.

(3) Izabrana organizacija civilnog društva može mijenjati listu predstavnika ako to zatraži sam predstavnik organizacije zbog osobnih razloga i u tom slučaju se dostavlja novi prijedlog kandidata koji je dužan dostaviti potrebitu dokumentaciju sukladno članku 11. stavak 2. ovog Pravilnika.

Članak 14.

(Naknada)

Neovisne stručne osobe i predstavnici organizacija civilnog društva angažirani su kao vanjski suradnici koji imaju pravo na odgovarajuću naknadu, a odluku o visini naknade i pokrivanje troškova donose Ombudsmani BiH, te se ista objavljuje na internet stranici Institucije.

Članak 15.

(Način rada neovisnih stručnih osoba i predstavnika organizacija civilnog društva)

(1) Neovisne stručne osobe i predstavnici organizacija civilnog društva sudjeluju u obilasku mjesta u kojem se nalaze osobe lišene slobode ili osobe kojima je ograničeno kretanje uz prethodni dogovor sa Preventivnim mehanizmom i uz suglasnost Ombudsmana BiH, te su isti dužni primjenjivati odredbe Fakultativnog protokola vezano uz načelo povjerljivosti i zaštitu osobnih podataka.

(2) Nakon obilaska, neovisne stručne osobe i predstavnici organizacija civilnog društva izrađuju mišljenje vezano za temu ili područje koje pokrivaju te predlažu preporuke ili mjere za poboljšanja postupanja prema osobama lišenim slobode ili osobama kojima je ograničeno kretanje u cilju sprječavanja mučenja i drugih oblika okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka ili kazni.

(3) Svoje mišljenje neovisne stručne osobe i predstavnici organizacija civilnog društva dostavljaju šefu Odjela za Preventivni mehanizam u roku od 15 dana od dana obilaska. Šef Odjela za Preventivni mehanizam u suradnji sa osobljem sačinjava nacrt izvješća o posjeti, te ga dostavlja Ombudsmanima BiH na usvajanje.

(4) Uključivanje neovisne stručne osobe i predstavnika organizacije civilnog društva može po potrebi biti i u pripremi prijedloga i mišljenja na postojeće i planirane nacрте zakona radi zaštite i unaprjeđenja ljudskih prava i sloboda osoba kojima je oduzeta sloboda.

Članak 16.

(Prestanak angažmana stručne osobe)

(1) Ombudsmani BiH donose odluku o prestanku angažmana konkretne stručne osobe:

- a) ako neovisna stručna osoba to sama zatraži,
- b) ako neovisna stručna osoba neprofesionalno ili nesavjesno obavlja zadatke u okviru Preventivnog mehanizma;

- c) ako se neopravdano ne odaziva pozivu za sudjelovanje u obavljanju poslova Preventivnog mehanizma;
- d) ako obavlja zadatke suprotno Zakonu o Ombudsmanu i ovom Pravilniku;
- e) ako nastupe okolnosti nespojive sa sudjelovanjem u radu Preventivnog mehanizma.

(2) Donošenjem Odluke o prestanku angažmana stručne osobe mijenja se Odluka o izboru neovisnih stručnih osoba i predstavnika organizacija civilnog društva koja se objavljuje na internetskim stranicama Ombudsmana BiH.

Članak 17.

(Prestanak angažmana organizacije civilnog društva)

- (1) Ombudsmani BiH donose odluku o prestanku suradnje s organizacijom civilnog društva po vlastitoj procjeni ili po prijedlogu šefa odjela u slučaju:
- a) ako organizacija civilnog društva to sama zatraži,
 - b) ako članovi organizacije nesavjesno ili neprofesionalno obavljaju povjerene poslove,
 - c) ako članovi organizacije civilnog društva obavljaju poslove Preventivnog mehanizma suprotno Zakonu o Ombudsmanu i ovom Pravilniku,
 - d) ako je organizacija civilnog društva prestala djelovati,
 - e) ako nastupe okolnosti nespojive sa sudjelovanjem u obavljanju poslova Preventivnog mehanizma.
- (2) U slučaju prestanka suradnje s udrugom civilnog društva mijenja se Odluka o izboru neovisnih stručnih osoba i predstavnika organizacija civilnog društva koja se objavljuje na internetskim stranicama Ombudsmana BiH.

Članak 18.

(Ponovni javni poziv)

- (1) Ombudsmani BiH raspisuju javni poziv šest mjeseci prije isteka mandata osoba koje su izabrane u skladu sa člancima 10. i 11. ovog Pravilnika.
- (2) Izuzetno Ombudsmani BiH mogu raspisati javni poziv i ranije u slučaju da pozicija ostane upražnjena zbog okolnosti iz članka 16. stavak 1 ovog Pravilnika.

V. ČUVANJE SLUŽBENE TAJNE

Članak 19.

Sve osobe koje sudjeluju u obavljanju poslova Preventivnog mehanizma dužne su čuvati kao tajnu sve osobne podatke o osobama lišenim slobode, koje su saznale u obavljanju poslova.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 20.

(Stupanje na snagu i objava)

(1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u „Službenom glasniku BiH“.

(2) Nakon stupanja na snagu Pravilnik se objavljuje na internet stranici Institucije Ombudsmana za ljudska prava BiH.

U Banja Luci, 05.09.2024. godine

Broj: Oi-K- BL-670-1/24

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Nives Jukić

Dr. Nevenko Vranješ

Dr. Jasminka Džumhur

